

The background of the top section is a photograph of a field of cornflowers (Centaurea cyanus) with a small orange and black butterfly perched on one of the blue blossoms. The image is slightly out of focus, emphasizing the foreground flowers.

CORRECT GEBRUIK VAN DE MILIEUMEETLAT

Memo 'Correct gebruik van de Milieumeetlat'

**Richard Folkersma, Peter Leendertse en Marith Eigenraam (CLM
Onderzoek en Advies)**

Contact: rfolkersma@clm.nl

29 juni 2026

De CLM Milieumeetlat maakt verschillen in milieubelasting tussen bestrijdingsmiddelen inzichtelijk voor telers en adviseurs. Zij kunnen daarmee de minst schadelijke middelen kiezen. Ook kunnen ze inzicht krijgen in de milieubelasting per gewas of bedrijf én nagaan welke milieuimpact vermeden kan worden door een aangepaste gewasbeschermingsstrategie. CLM past de Milieumeetlat toe in diverse duurzaamheidsprogramma's zoals Schoon Water, On the Way to Planet Proof en Beter voor Natuur & Boer.

CLM houdt -als eigenaar en beheerder- de Milieumeetlat up-to-date en stelt het instrument beschikbaar voor derden. In toenemende mate wordt de Milieumeetlat gebruikt in bonus-malus systemen, certificering en als instrument voor doelsturing. Het is cruciaal dat de Milieumeetlat op de juiste wijze wordt gebruikt. De Milieumeetlat is een leerinstrument om milieubelasting te verminderen. De Milieumeetlat is gebaseerd op modellen en gegevens uit de toelatingsprocedure en geeft een indicatie van milieubelasting. Het realiseren van een daling van milieubelasting geeft echter geen garantie dat de milieukwaliteitsdoelen worden gehaald. De meetlat kan dan ook niet gebruikt worden als milieukwaliteitsnorm. Daarvoor zijn metingen van middelen en toetsing van de uitkomsten aan de vastgestelde normen noodzakelijk. In de bijlage beschrijven we wat wel en niet kan met de Milieumeetlat en geven we vereisten voor zorgvuldige toepassing aan.

Bijlage 1: Milieumeetlat¹: achtergrond en beperkingen

De Milieumeetlat is in de jaren '90 door CLM samen met een wetenschappelijke begeleidingscommissie en telers ontwikkeld om inzicht te bieden in de milieubelasting van toegestane middelen in de Nederlandse open teelten. Op drie vlakken (waterleven, grondwater en bodemleven) worden milieubelastingspunten (mbp's) toegekend. Voor bestuivers en bestrijders wordt het risico weergegeven met een A (goed toepasbaar in geïntegreerde teelt) tot een C (negatieve effecten op bestuivers en bestrijders). De mbp's worden berekend met relatief eenvoudig modellen gebaseerd op de systematiek en toelatingsnormen van het Ctgb² en EFSA³.

100 milieubelastingspunten (mbp) per middeltoepassing en per milieueffect komen globaal overeen met de Ctgb toelatingsnorm. Als een bespuiting bijvoorbeeld 500 mbp's heeft voor grondwater, dan is deze grens 5 keer overschreden. Daarnaast komt de norm van 100 grondwater-mbp's per werkzame stof overeen met de norm van 0,1 µg/L voor actieve stoffen van bestrijdingsmiddelen uit de Grondwaterrichtlijn (GRW). 500 grondwater-mbp's komen overeen met de cumulatieve norm (0,5 µg/L) voor meerdere werkzame stoffen van van diezelfde richtlijn.

De punten kunnen ook worden opgeteld binnen een gewas en/of bedrijf per jaar, om zo een totaalscore weer te geven. Hierbij geldt 'hoe meer punten, des te groter het risico voor het milieu'.

Hieronder geven we puntsgewijs aan wat wel en wat niet kan met de Milieumeetlat.

Wat kan met de Milieumeetlat:

- Kiezen van de minst milieubelastende middelen op basis van milieubelasting
- Inzicht bieden in de milieubelasting van gewassen en benchmarken met andere telers of met een vastgesteld niveau.

¹ www.milieumeetlat.nl/nl/achtergrondnotitie.html?file=tl_files/PDF_bestanden/Algemeen/1007-CLMrapport_Milieumeetlat_bestrijdingsmiddelen_open_teelt-achtergrondnotitie_v2023.pdf

² College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden

³ European Food Safety Authority

- Vergelijking van milieubelasting op het niveau van bespuitingen, gewassen, bedrijven, groepen, gewasbeschermingsstrategieën en jaren binnen Nederland.
- Als basis voor een bonus-malussysteem (in de vorm van een programma of subsidie), als stimulans.
- Als onderdeel van een certificeringssysteem waarbij de meetlat één van de indicatoren is voor een bepaald beschermdoel. Hier hoort altijd een geborgen, auditbaar systeem bij van het vastleggen inkoop van middelen en spuitregistraties en steekproefsgewijze controle aan de hand van gewasmonsters tijdens het seizoen.

Wat kan niet met de Milieumeetlat:

- De methodiek is niet geschikt om de toelaatbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen te beoordelen.
- Het instrument is niet geschikt om wettelijke milieukwaliteitsdoelen te realiseren. Zo geeft een lage score op de Milieumeetlat geen garantie op het voldoen aan de waterkwaliteitsnormen van middelen in oppervlakte- en grondwater. Meten en toetsen is hiervoor noodzakelijk.
- Een lage milieubelasting is geen juridische basis voor het verlenen van een Natuurvergunning: het biedt geen garantie dat er geen significante risico's optreden voor Natura 2000-soorten.
- De Milieumeetlat geeft geen informatie over humane risico's en is niet geschikt om een indicatie over mogelijke gezondheidseffecten te geven.

Beperkingen van de Milieumeetlat:

- Emissie via het erf, drainage, oppervlakkige afspoeling, verdamping en onzorgvuldig of oneigenlijk gebruik worden (nog) niet meegewogen. Ook zijn niet alle emissiebeperkende maatregelen opgenomen in de meetlat.
- Alleen de score van 100 punten per milieueffect kan worden onderbouwd aan de hand van toelatingsnormen en 500 punten voor grondwater aan de hand van de Grondwaterrichtlijn. In theorie kan binnen een project een bepaalde puntengrens worden opgesteld per gewas of bedrijf (bv. 4000 punten per teelt per jaar). Echter weerspiegelt deze grens dan geen specifieke norm voor een milieueffect.

- De Milieumeetlat maakt gebruik van stofgegevens uit de toelatingsbesluiten van het Ctgb (en de EFSA). Het kan voorkomen dat andere onderzoeken uitwijzen dat de milieueffecten anders zijn dan uit de toelating blijkt. Deze inzichten worden pas meegewogen in de MML wanneer ze zijn overgenomen door Ctgb of de EFSA.

Vereisten voor een zorgvuldige toepassing van de Milieumeetlat

Voor een juiste berekening moeten alle variabelen (seizoen, % organische stof, dosering, middelnaam, % drift en behandeld oppervlak (indien kleiner dan beteeld oppervlak)) correct ingevuld worden. Berekeningen waarbij een of meerdere variabelen niet worden meegenomen of op aannames worden gebaseerd, kunnen tot onjuiste uitkomsten leiden. Aannames moeten daarom expliciet worden vermeld, inclusief een indicatie van de mogelijke gevolgen. Zo ziet CLM geregeld dat gekozen is voor een verkeerde driftfactor bij zijwaarts- en opwaarts spuiten of een te hoog % organisch stof.

Conclusie:

- De Milieumeetlat is een leerinstrument en is geschikt om inzicht te krijgen in de milieubelasting van middelen. Ook binnen de KPI-systematiek valt deze toe te passen, mits rekening wordt gehouden met de limitaties van het model en correcte toepassing van de methodiek.
- Het instrument is niet geschikt om wettelijke milieukwaliteitsdoelen te realiseren. Zo geeft een lage score op de Milieumeetlat geen garantie op het voldoen aan de waterkwaliteitsnormen van middelen in oppervlakte- en grondwater. Meten en toetsen aan de norm is hiervoor noodzakelijk.